

УРГЕНТЕН ФОНД

за ублажување на последиците од економската криза 2009 - 2011

Во средината на 2009 година, Џорџ Сорос основа Ургентен фонд наменет за помош на ранливите групи при справувањето со ефектите од глобалната економска криза врз одредени земји во традиционалниот регион каде Фондациите отворено општество се активни. Овој фонд ќе обезбеди до 100 милиони американски долари за период од 2 и пол години за поддршка на хуманитарни проекти за помош на луѓето најтешко погодени од кризата - особено најранливите групи - и помош на граѓанските организации во прилагодувањето кон ненадејната промена на околностите. До крајот на ноември 2011 година, Македонија доби 3.015.000 американски долари од Ургентниот фонд.

Мали проекти (до 25.000 УСД) одобрени од Управниот одбор на ФООМ:

1. За проектот **Интервенција за заздравување од глобалната економска криза во земјоделието и руралниот развој** на грантистот **Фондација за обнова и развој на Овче Поле (ФОРОП)** од Свети Николе му беше доделен грант за помош на три општини од југоисточниот и вардарскиот регион да го зачуваат нивниот семеен земјоделски бизнис во текот на кризата. Третирајќи ги специфичните итни потреби по региони, средствата од проектот обезбедија: плаќање на ненамирните обврски за пензиско и инвалидско осигурување за три месеци на 43 регистрирани земјоделци од Свети Николе; набавка на суровини за 46 винопроизводители од Кавадарци, 25 регистрирани сточари и 21 тутунопроизводител од Конче. Проектот започна во септември 2009 година. Локалните власти од овие општини учествуваа со 8.500 УСД покрај средствата од ИОО. Избраниот директен грантист, ФОРОП, примени транспарентна процедура за избор на крајните корисници со претходно дефинирани критериуми за секоја група и ги изврши потребните набавки и исплати. Крајните корисници беа повикани да се пријават на јавниот конкурс. Комитетот за избор беше составен од грантистот и претставници на општината. Се очекува дека крајните корисници ќе можат да го продолжат нивниот бизнис по оваа интервенција.
2. Проектот **Земјоделски иницијативи во Могила** доделен на грантистот **Младински културен центар (МКЦ)** од Битола обезбедува поддршка на млекопроизводителите од блиското село Могила. Светската економска криза ги влоши турбулентните пазарни услови во млечната индустрија, со што го загрози голиот опстанок на добиточните стада. Предизвиците вклучуваат недостаток на техничка опрема и неповолни цени за млекото и суровините, но исто така и правни и организациони пречки. Преку овој проект, млекопроизводителите добија: правна помош и логистичка поддршка за основање на здружение; еднократна помош за покривање на итните ненамирени трошоци; институционална поддршка преку различни специјално дизајнирани обуки; и опрема за производство на добиточна храна која што заеднички се користи од членовите на здружението. Реализацијата на проектот започна од јули 2009 година. Грантистот што го спроведува проектот, **МКЦ**, учествуваше со 1.500 УСД покрај средствата од ИОО и понатаму ќе го поддржува новото здружение, со цел да ги зајакне неговите капацитети за работа во иднина и да обезбеди одржлива поддршка на неговите членови.
3. Проектот **Македонски традиционални занаети – поддршка на жените од руралните подрачја** доделен на грантистот **Здружение на жени – земјоделки Агро-Винка** од Винаца се однесува на 24 жени и нивните семејства со ниски приходи од селото Истибања. Средства од проектот обезбедуваат: тримесечен ангажман на 24 жени со

занаетчиски вештини, набавка на потребниот материјал за производите, дизајнирање на веб страна и каталог за промоција на производите и регионот. Оваа иницијатива ја ублажи економската состојба на локалните жени и помогна за продолжување на локалната традиција; го поттикна економскиот развој во руралната средина и го намали социјалното исклучување на жените од руралните подрачја. Избраниот директен грантист Агро-Винка учествуваше со 14.000 УСД (во натура) и има капацитет да применува транспарентна процедура за избор на крајните корисници и набавка на материјали. Одржливоста на проектот се гледа во создавањето и промоцијата на само-вработувањето преку воспоставени механизми за производство и маркетинг во занаетството.

4. Проектот **Слобода наместо страв: Заштита на правото на мирно собирање и изразување јавен протест**, доделен на грантистот **Институтот за човекови права (ИЧП)**, го спречува влијанието на кризата врз остварувањето на човековите права во земјата, откако мирниот студентски собир за изразување протест против злоупотребата на јавните приходи беше насилно прекинат и проследен со прекршочни пријави против организаторите и учесниците. Бидејќи слободата на мирно собирање и правото на изразување јавен протест, како инструменти за изразување на јавното незадоволство од државните економски политики, беа во голема мера поттиснати од државните власти по почетокот на кризата, одобрениот проект обезбедува професионална правна помош на лицата на кои овие права им беа ограничени или повредени. Други очекувани резултати се: 1) воспоставен, ефикасен систем за мониторинг и анализа на нивото на заштита на човековите права воопшто, 2) воспоставена позитивна судска практика за ограничувањата и кршењето на домашните и меѓународните одредби за човекови права, 3) препораки за интервенции во релевантната легислатива и 4) поширока јавна дебата за прашања поврзани со човековите права. Проектот започна во јули 2009, во соработка со Македонското здружение на млади правници (МЗМП).
5. Проектот **Личен финансиски менаџмент**, реализиран од **Фондацијата Отворено општество – Македонија**, се занимава со последиците од недоволното разбирање на личните финансиски инструменти меѓу македонската средна класа, нагласено поради економската криза, како што се тешкотиите во отплатата на зголемените лични долгови за покривање на дневните трошоци за живот во време на невработеност и периоди на стагнирање на бизнисот. За време на периодот на имплементација од декември 2009 до септември 2010, проектот промовираше култура на разумно трошење и аргументирано донесување одлуки во врска со сопствената финансиската иднина. Со средствата на проектот се обезбеди: организирање на три работилници за управување со долг за 60 учесници (домаќинства од средната класа што се соочуваат со финансиски проблеми); креирање блог портал за лични финансии во Македонија за финансиска едукација и советување – што како целна група првенствено го има помладото население кое само што влегува во групата на работоспособни лица; издавање книга за лични финансии на македонски јазик, како едукативен инструмент со поширок опфат. Целното население би требало да го подобри расудувањето и ефикасното донесување одлуки за тоа каде да ги насочи и како да управува со своите пари. Од процесот, исто така, се очекува да ги подигне стандардите за подобра и пофер поддршка на корисниците од страна на давателите на финансиски услуги и да создаде синергија за целите на проектот меѓу различните заинтересирани страни што се активни на македонскиот финансиски пазар.

6. Проектот **Надминување на економската криза преку малешевската традиција**, доделен на грантистот **Лешки** од Берово, обезбеди поддршка на занаетчиите од Берово. Економската криза ги влоши турбулентните пазарни услови, особено во малите и рурални области во земјата, со што го загрози голиот опстанок на занаетчиите. Предизвиците вклучуваат проблеми со директен пласман на производите, недостаток на претприемачки вештини, а освен тоа и одлив на кадри и миграција во главниот град меѓу младите. Преку овој проект, занаетчиите добија финансиска поддршка за: реновирање на продажните места за заедничка продажба на производите; организирање на специјално подготвени работилници за млади занаетчиите; креирање веб страна и каталог за промоција на производите и регионот; учество во локални и регионални саеми каде традиционалното занаетчиство може да се промовира. Проектот се реализираше во периодот меѓу декември 2009 и ноември 2010 година. Оваа иницијатива обезбедува ублажување на локалните економски услови, продолжување на занаетчиската традиција и поттикнување на економскиот развој во оваа рурална средина. Грантистот за имплементација **Лешки** учествуваше со 1.200 УСД покрај средствата на ИОО и ќе продолжи да ја поддржува мрежата на занаетчиите.
7. Проектот **Стручни обуки за градежни работници**, доделен на грантистот **Ромски деловен информативен центар во Македонија** од Скопје, опфаќа 50 маргинализирани лица со ниски приходи на возраст од 18-35 години од Скопје. Со средствата од проектот се обезбеди: тримесечна стручна обука за градежни работници за 50 лица во првата половина на 2010 година. По завршувањето на обуката и полагањето испит, успешно обучените лица добија сертификати и теренска практична работа, обезбедена преку програмите на Хабитат – Македонија кои изведуваат градежни работи во градот Велес. Заради одржливост на инвестицијата во образование на овие лица, обучените градежни работници се препорачуваат за вработување на други компании, а опцијата за здружување и заедничко нудење на нивните услуги, веројатно преку основање компанија, ќе се истражи.
8. Проектот **Перики за пациентите на хемотерапија**, доделен на грантистот **НВО БОРКА – За секој нов ден** – опфаќа 300 жени кои по хемотерапијата не можат да си обезбедат перики. Кај пациентите со малигни заболувања закрепнувањето и социјалното функционирање во голема мера зависи од способноста да се користи перика по хемотерапијата. Бидејќи трошоците за перики не се покриваат од Фондот за здравствено осигурување, а многу од пациентите не можат да си го дозволат овој дополнителен трошок, барем една третина од пациентите се двоуми дали да прими хемотерапија по првиот дел од медицинскиот третман. Ова на крајот го загрозува резултатот од терапијата. Економската криза допринесе за продлабочување на проблемот, и покрај зголемениот број на пациенти што примаат хемотерапија (во просек 10% годишно), бројот на продадени перики се намалува за 5%. Главните активности на одобриениот проект се: набавка на перики, идентификација на потенцијалните корисници, распределба, собирање кога веќе не се потребни, стерилизација и распределба на други корисници. Резултатите вклучуваат: 1) побрзо донесување одлука за хемотерапија по хируршката интервенција што би влијаела врз севкупниот успех на третманот; 2) подобрување на психо-социјалната благосостојба – повисок квалитет на животот; 3) за повеќе од една година, 100 перики беа користени од вкупно 300 пациенти (еден циклус на хемотерапија трае 4 месеци); 4) набавка на квалитетни медицински перики и нивно соодветно одржување, што овозможува следната година да бидат користени од страна на други пациенти. Проектот започна во јануари 2010 и се реализира во соработка со Клиниката за радиотерапија и

онкологија, што овозможува контакт со пациентите и идентификација на финансиски ранливите пациенти.

9. Проектот **Донирање заштитна опрема при користење хемикалии и заштита од зелената тутунска болест на земјоделците**, доделен на **НВО за едукација, бизнис и консалтинг** од Прилеп - се однесува на 800 регистрирани земјоделци од селата во Прилепско, чија цел е директно да го намали ризикот по здравјето на земјоделците и индиректно да ги намали нивните трошоци за производство. Преку овој проект, тутунопроизводителите добиваат: комплет заштитна опрема (капа, маска, мантил и ракавици); едукативен материјал (брошури), кој ја истакнува важноста од користењето заштитна опрема и дава инструкции за правилна употреба на опремата; и обука за дополнително запознавање со ефектите од зелената тутунска болест. Резултатите вклучуваат: директна поддршка на тутунопроизводителите за надминување на последиците од економската криза; подигната свест за потребата од користење заштитна опрема во производството на тутун; обучени земјоделци за симптомите, превенцијата и третманот на зелената тутунска болест. Проектот се реализираше во периодот мај - октомври 2011 година. Грантистот за имплементација **НВО за едукација, бизнис и консалтинг** учествуваше со 4.500 УСД покрај средствата на ИОО и ќе продолжи да ги поддржува тутунопроизводителите преку различни активности.
10. Проектот **Едукативен дневен центар за деца на улица**, доделен на грантистот **Здружение за заштита на правата на децата** од Скопје, овозможува подобрување на условите за растење и развој на ромските деца од Шуто Оризари, кои поголемиот дел од нивното време го поминуваат на улица. Преку индивидуална и групна, директна и индиректна, образовна и надзорна работа, на децата од улица и нивните родители им се обезбедува помош и поддршка во согласност со потребите на децата, поттикнување на истрајноста и поддршка за надминување на потешкотиите со кои тие ќе се соочат во текот на интеграцијата; вклучување во образовниот систем; запознавање со културата и историјата, развивање на љубопитноста и желбата да истражуваат и да го надградуваат знаењето. Резултатите вклучуваат: 1) обезбедена дневна грижа (понеделник - петок) за 77 деца, што ги задоволува основните потреби за одржување хигиена, ужинка, облека и чевли, образование, редовно посетување на училиште, спорт и рекреација и организирање на слободното време, 2) оспособување на 3 постари деца (на возраст од 14/16 години) за самостоен живот и продолжување на образованието, спречување на враќањето на улица и склучување малолетни бракови, 3) зголемено ниво на родителската одговорност за нивните деца, зголемено информирање на родителите во врска со нивните законски обврски кон децата и правилно практикување на родителските права, 4) зголемена јавна свест за правата на децата, важноста од остварување на правата, како и важноста на правните мерки доколку овие права не се почитуваат, 5) сите 68 деца успешно да ја завршат училишната година. Проектот се реализира во периодот јануари - декември 2011.
11. Проектот **Иницијативи за социјално одржлив развој на земјоделците од пелагонискиот регион** на НВО **Младински културен центар** од Битола се занимава со актуелната состојба со која се соочени земјоделците од пелагонискиот регион, почнувајќи од високите производствени трошоци, многу несигурната политика на договорите со откупните компании, ниската цена на тутунот, ниското ниво на едукација на земјоделците, општата економска криза, лошата социјална политика. Целта на проектот е да допринесе кон зајакнувањето на социјалните услови на

земјоделците од пелагонискиот регион, особено тутунопроизводителите, преку обезбедување бесплатни експертски совети, помош при комуникација со државните институции во врска со користењето на социјалните помошти, зголемување на нивото на знаење во областа на правата и обврските од договорите со тутунските компании. Ова ќе доведе до подобрување на организационите капацитети на здруженијата на земјоделци, со цел да им овозможи во иднина да одлучуваат самите за квалитетот на понудените услови, во која ситуација ќе ги изгубат социјалните помошти, итн. Проектот се реализираше во текот на четири месеци, започнувајќи од 01. 03. 2011 година. Организацијата учествуваше со 1.302 УСД покрај одобриениот буџет на ФООМ. Како активност која ќе следи по оваа иницијатива, се очекува членовите на Здружението на тутунопроизводители од пелагонискиот регион да се вклучат во работната група на Министерството за земјоделие во врска со работата на измените и дополнувањата на Законот за тутун. Одржливоста се однесува на бројните консултации и јавни настани организирани во рамките на овој проект, што ќе допринесе за зајакнување на вештините на членовите на здружението за идна поорганизирана активност, со цел да се борат за своите права.

12. Проектот **Знакот е гласен** на НВО **Детски театарски центар (ДТЦ)** од Скопје се занимава со проблемот на културна сегрегација во Македонија, посебно потребата за градење одржлива инфраструктура за поддршка на театарот за и во заедницата на глуви лица и лица со оштетен слух од Македонија и регионот. Непосредната цел на проектот е да ја прошири можноста на глувите лица за пристап до образованието за изведувачки уметности, да учествуваат во културниот живот и исто така да се подигне јавното мислење за правата на јазикот и културата на глувите лица и лицата со оштетен слух во Македонија и регионот. Општата цел на проектот е да ја зголеми свеста за разните форми на дискриминација што постојат во општеството поради физичкиот или ментален хендикеп на граѓаните и да се зајакне свеста за културните и лингвистички права на глувите лица и лицата со оштетен слух во Македонија и регионот. Три премиерни претстави за деца се поставија со најмалку 30 изведби од секоја претстава, за најмалку 100 посетители (деца) како публика на секоја претстава, или најмалку 10.000 посетители како публика на сите изведби. Проектот се реализира во периодот јануари - декември 2011. Буџетот доделен од ФООМ се очекува да се спои со средства од Министерството за култура во износ од 14.634 УСД и со Шведскиот институт – 18.444 УСД. Преку овој проект, ДТЦ се стреми да го разбуди интересот на државните власти за разбирање на важноста од ваквите проекти за глувите лица, така што ваквите проекти би станале дел од годишните програми на министерствата и општините. Техниките и методите употребени во овие проекти се очекува да се прифатат од училиштата и да станат дел од образовните приоди.

13. На 16 ноември 2011 година, девет целни НВОи активни во областа на културата беа поканети да поднесат проекти фокусирани на регионалната соработка во областа на културата. Овој проект е наречен **Балканска платформа** и неговата главна цел е да го поттикне развојот на алтернативните културни активности и да ја зголеми соработката и партнерствата со другите организации од културата во регионот – Албанија, Босна, Косово, Словенија, Србија, Хрватска и Црна Гора. Се планира да се поддржат оригинални иницијативи насочени кон алтернативни начини на културно изразување и зајакнување на општествената солидарност, промовирање на вредностите на отвореното општество и создавање простор за културно изразување на младите луѓе во периодот на економска рецесија. Финансираните проекти мора да обезбедат позитивно општествено влијание, особено на најранливите групи кои, како

резултат на економската криза, се исклучени од учеството во културниот живот. Вкупниот износ за поддршка на проектите во рамки на овој повик е 18.865 Евра.

14. На *Здружението за заштита на правата на детето* од Скопје ќе му се доделат 18.865 Евра за проектот **Дневен центар за деца на улица**. Проектот ќе ги подобри условите за растење и развој на децата Роми од Шуто Оризари кои го поминуваат поголемиот дел од своето време на улица. Преку индивидуална и групна, директна и индиректна, образовна и надзорна работа, на децата од улица и на нивните родители ќе им биде обезбедена помош и поддршка во согласност со потребите на децата, поттикнување на упорноста и поддршка за надминување на потешкотиите со кои ќе се соочат во текот на интеграцијата; вклучување во образовниот процес; учење за културата и историјата, развивање на љубопитноста и желбата да истражуваат и да го прошируваат знаењето. Очекуваните резултатите се: 1) обезбедена дневна грижа (понеделник - петок) за 80 деца, што ги задоволува основните потреби за одржување хигиена, ужинка, облека и обувки, образование, редовно одење на училиште, спорт и рекреација и организирање на слободното време, 2) група на постари деца (на возраст од 14-16 години) оспособена за самостоен живот и продолжување на образованието, спречување на враќањето на улица и склучување малолетнички бракови, 3) зголемено ниво на родителската одговорност за нивните деца, зголемено информирање на родителите во врска со нивните законски обврски кон децата и правилно практикување на родителските права, 4) зголемена јавна свест за правата на децата, важноста од остварување на правата, како и важноста на правните мерки доколку овие права не се почитуваат, 5) сите деца успешно да ја завршат училишната година. Проектот ќе се реализира во периодот јануари - декември 2012.

15. Проектот *Стоп за политичкиот мобинг* доделен на ***Феминистичка иницијатива*** е насочен кон политичкиот мобинг нагласен во време на економска криза и неговите последици за поединецот, неговото семејство и работната организација – често жртвата на мобингот станува непродуктивен и ја губи работата. Имајќи ја предвид зголемената свест дека мобингот не е епизода сама за себе и индивидуален проблем, туку структурен, стратешки проблем чишто корени се наоѓаат во организациската, културната и пошироката општествена рамка, проектот ќе ги посочи можните последици од мобингот и важноста за стратешки приод кон развојот, имплементацијата и евалуацијата на превентивни програми за мобинг. Очекувани резултати од проектот се: 1) воспоставен систем за поддршка на жртвите од мобинг преку единица за советување и онлајн советување; 2) 400 едуцирани учесници за превенција од мобинг и широка јавна дебата за проблемот со политичкиот мобинг. Проектот ќе се реализира во период од пет месеци, започнувајќи од декември 2011. Вкупниот буџет за проектот изнесува 16.194 Евра од кои 8.265 Евра се доделени од ФООМ и 7.929 Евра изнесува учеството на организацијата.

16. На *Фондацијата за развој на локалната заедница-Штип* и беа доделени 18.260 Евра за реализација на проектот **Образовна акција за деца од семејства корисници на социјална помош**. Главната цел на проектот е да им помогне на послабите ученици од основните училишта да го следат наставниот план. 64 ученици од основните училишта од Штип што доаѓаат од семејства корисници на социјална помош и поради тоа се најзагрозени од економската криза, ќе бидат директна целна група на проектот. Мотивот на интервенциите на проектот е да се потпомогнат трошоците на семејството и да се промовира и поддржи еднаквоста во образованието за време на економската криза како една од клучните вредности на отвореното општество. Ниту образовани, ниту пак вработени, родителите во ваквите

семејства не се во можност да им обезбедат дополнителна помош (во домашни услови) или да си дозволат плаќање на приватни професори. Иако Законот за основното образование (започнувајќи од оваа учебна година) предвидува дополнителни часови за послабите ученици, училиштата не започнале со негова имплементација. Затоа проектот има за цел да осигури целна дополнителна помош за учење надвор од училиштето за овие ученици како една од мерките за успешно завршување на односното одделение и преминување во следното одделение од основното образование. Така, главно наставниците кои ја изгубија работата поради економската криза или политички причини ќе се ангажираат да работат со учениците. Проектот ќе трае до крајот на тековната училишна година (31 август) со надеж дека до почетокот на следната училишна година училиштата ќе успеат соодветно да ја организираат дополнителната помош за сите ученици на кои таа им е потребна.

- 17. Проектот Мултиетничка театарска драма** доделен на грантистот **Културно здружение Дунек** од Гостивар го спречува влијанието на кризата врз обезбедувањето пристап на младите до културниот живот во мултиетничките заедници (Гостивар, Тетово и Дебар). Проектот ќе ги прошири можностите на младите од сите етнички заедници за учество во културниот живот и подигнување на нивото на заедничката комуникација и меѓуетничките односи и толеранција. Шест претстави на мултиетничката театарска драма за најмалку 2000 учесници како публика ќе се одржат во период од два месеци (започнувајќи од ноември 2011). Вкупниот буџет за проектот изнесува 6.544 Евра од кои 5.081 Евра се доделени од ФООМ и 1.643 Евра изнесува учеството на организацијата. Одржливоста на проектот се гледа во можноста за повторување на драмата со нови, млади ентузијастички учесници кои ќе учествуваат во ваков вид културна активност за подигнување на нивото на меѓусебната толеранција во односните мултиетнички заедници.
- 18. Проектот Школа за културен проект менаџмент** доделен на **Есперанца Светски културен центар** го третира проблемот од недостаток на капацитети од менаџери во културата за водење културни иницијативи и менаџирање на културни проекти за соработка коишто би требало да го зголемат културното присуство на Македонија во Европа и на Балканот. Проектот има за цел да го збогати знаењето на менаџерите во културата во однос на европските, национални и регионални културни политики, да ги подобри нивните менаџерски вештини во однос на проектите за соработка во рамките на културата и да воспостави активни мрежи на регионални менаџери во културата, премостувајќи го оскудното финансирање на културата во периодот на економска криза. Ова ќе доведе до подобро знаење и вештини на македонските менаџери во културата, зголемени способности за учество во европски проекти и развиени односи со европските колеги што би требало да резултира во заеднички активности. Проектот ќе се реализира во периодот декември 2011 - ноември 2012. Вкупниот буџет на проектот изнесува 50.617 Евра од кои 6.829 Евра од ФООМ и 42.788 Евра од други донатори.

Големи проекти одобрени од Поткомитетот на Ургентниот фонд на Фондациите отворено општество

1. Помош за образованието на сиромашните

Во август 2009 година, ФИООМ доби износ од 1.047.348 US\$ од Ургентниот фонд за реализација на двогодишниот проект за намалување на ефектите од економската криза меѓу македонските семејства во врска со трошоците за образование на нивните деца. Идејата на интервенциите во рамки на проектот беше да се потпомогнат приватните трошоци (трошоци на домаќинствата), со цел да се промовира и поддржи еднаквоста во образованието за време на економската криза како едно од клучните вредности на отвореното општество. Проектот имаше за цел да го осигура пристапот и да го одржи присуството на учениците од основните училишта во образованието, како предуслови за успешно завршување на односното одделение и преминување во следното одделение од основното образование. *Помош за образование на сиромашните* беше дизајниран да им помогне на учениците во основното образование (на возраст од 6-15 години) во обезбедување на најнеопходните дидактички и други училишни материјали/прибор (работни тетратки, блокови за цртање, боици, карти, итн.).

На 2 септември 2009 година, се потпиша *Меморандум за соработка со Министерството за образование и наука (МОН)*. Министерството му помогна на ФИООМ со тоа што ја рашири информацијата до училиштата, локалните власти и Агенцијата за вработување за можностите за добивање донации во училишен материјал за децата од сиромашните семејства. Медиумската промоција на донираните средства од Соросовиот Ургентен фонд во Македонија беше одржана на 3 септември 2009 година. Општата информација за проектот *Помош за образование на сиромашните* беше презентирана во медиумите, со цел да се објаснат проектните цели и очекуваните резултати, како и критериумите за подобност за добивање донација. Проектот е регистриран како проект од јавен интерес во согласност со Законот за донации и спонзорства, што ни овозможи да ги набавиме материјалите без плаќање на ДДВ.

Изборот на ученици – добитници на донација беше направен во соработка со основните училишта. Главните критериуми за избор беа: ученици чии родители/и ја изгубиле работата поради економската криза, ученици кои живеат во семејства со двајца невработени родители, ученици на самохран родител, ученици без родители и други ученици со потешкотии во добивањето на потребниот училишен материјал. Во првата година од реализацијата на проектот, вкупно **19.714 ученици** (52,84% машки и 47,16% женски) во **309 основни училишта** низ целата земја добија пакети со училише материјал. Етничкиот состав на учениците (добитници на донација) беше: Македонци (41,80%), Албанци (32,30%), Роми (10,5%), Турци (4,40%), други (11%). Содржината на пакетот со донација варираше од одделение до одделение во зависност од наставниот план. Беше воспоставена редовна комуникација со училиштата, со цел да се соберат релевантни податоци за добитниците на донации. Истите ученици добија донација (училишен материјал и прибор) два пати (на почетокот на првото полугодие и на почетокот на второто полугодие).

Во втората година на реализацијата на проектот, вкупно **19.636 пакети** со училишни материјали и училишни чанти беа донирани на 10.340 или 52% машки и 9.296 или 47,3% женски ученици во 308 основни училишта. Понатаму, за учениците во погорните одделенија (петто до осмо одделение) од основното образование, пакетите беа збогатени со географски атласи. Вкупно 11.037 атласи од кои 7.408 на македонски јазик и 3.629 на албански јазик

според јазикот на спроведување на наставата во училиштата каде учениците учат. Етничкиот состав на учениците кои добија донација во училишната 2010-11 година беше: Македонци (43,2%), Албанци (31,5%), Турци (5,3%), Роми (10,5%), други (9,5%).

Мал износ од средствата на проектот беа искористени за набавка на дополнителни пакети со училишен материјал за учениците со посебни потреби и учениците без родителска грижа кои живеат во згрижувачки семејства или сиропиталишта. Во соработка со Институтот за социјална работа и центрите за социјална заштита во различни општини беа собрани податоци за оваа група корисници, со што се дојде до бројка од 1.169 ученици во основното образование, од кои 713 или 60,99% се машки и 456 или 39,01% се женски ученици. Етничкиот состав на овие ученици беше: Македонци (24,64%), Роми (30,00%), Албанци (9,92%), Турци (1,88%), други (33,5%).

2. Проект за младинска независност

Проектот се реализира од страна на **Младинскиот образовен форум** во периодот помеѓу јануари 2010 и декември 2011 година, со вкупен буџет од 442.368 US\$. Проектот ги третира негативните последици од моменталните неповолни социо-економски услови, што влијаат врз младите во Република Македонија. Младите луѓе од подолните општествени класи, кои се финансиски зависни и немаат можности за квалитетен социо-културен живот, се особено ранливи и изложени на политички притисок и манипулација. Тековната финансиска криза уште повеќе ја зголемува неможноста за сопствен развој, активизам и соработка. Недостатокот на алтернативни решенија за нивните проблеми создава апатија и ги спречува младите луѓе да бидат активен фактор на општествениот развој. Не само што младите луѓе не се инволвирани во процесот на донесување одлуки, туку тие, исто така, престанаа да нудат решенија и да се борат за своите интереси. Учеството на младите се сведува на *трудов активизам* во политички партии.

Генералната цел на проектот е да допринесе кон младинскиот активизам и учество преку поддршка и промовирање на финансиската, политичката и културната автономија на младите луѓе. Ова се остварува преку зајакнување на моќта на младите луѓе со знаење и вештини, зголемување на можностите за вработување, преку настани и создавање одржливи ресурси за квалитетен социо-културен живот на студентите, преку што се зајакнува младинскиот активизам и учеството. Проектот ја остварува оваа цел преку здружување на расположливите ресурси и експертиза на три локални НВО-и во неформална мрежа на „Младински центри“. Преку проектот беа формирани 5 младински центри во 5 универзитетски градови во Македонија (Скопје, Тетово, Струга, Битола и Штип). Концептот „Младински центар“ се состои од 2 главни сегмента:

(1) *Развој на практични вештини како помош при вработување* - обезбедува едукација и обука за практични вештини кои се од суштинско значење за да се биде конкурентен на пазарот на трудот за студентите во повисоките студиски години и скоро дипломираните студенти кои доаѓаат од средната и пониската општествена класа. При селекцијата на учесниците беа земени предвид еднаквите можности во смисла на етничка припадност, родова припадност, возраст и хендикеп.

(2) *Програма за младински активизам и учество* - студентски ресурсни центри каде што студентите и младите луѓе имаат можност да се ангажираат во три вида клубови: вербални клубови, е-клубови и уметнички клубови. Како една од основните функции на Домот на млади е Службата за поддршка на студенти ШСлужба за совети за кариераК којашто служи како

ресурсна точка за младите кои бараат вработување, во смисла на обука за кариера, ширење на информации, поддршка при аплицирањето итн. Како производ на Програмата за младински активизам и учество беа организирани бројни јавни настани за промоција и зајакнување на слободата на изразување, индивидуализмот и самостојноста и младинскиот активизам; јавни дискусии и конференции, уметнички изведби, фестивали, онлајн кампањи итн.

На овој начин проектот им даде на младите луѓе професионална поддршка, но исто така простор и содржина за нивното активно и креативно вклучување во заедницата. Како резултат, младите луѓе се подобро подготвени и имаат доволно ресурси за успешно да ги канализираат нивните идеи и да ги поттикнат позитивните општествени промени.

3. Отплата на кредити за малите бизниси

Во декември 2009 година, Поткомитетот на Ургентниот фонд одобри кредит од 286.640 УСД за фондацијата за микрофинансирање Хоризонти за репрограмирање на некои од микро-кредитите што се отплаќаат за време на економската криза, заедно со техничка помош од 36.546 US\$ за едукација на клиентите и персоналот на Хоризонти. Во услови на економска криза, многу мали и микро бизниси се соочени со намалување на нивните месечни приходи, со што се намалува нивниот капацитет за отплата на кредитите, планирани претходно во подобри економски услови. Затоа, намалувањето на редовниот износ на отплата ги одржува во живот овие бизниси се до подобрување на економската состојба. Влевањето повеќе капитал во институцијата за микрофинансирање го заштитува нејзиното портфолио. Едукацијата на персоналот на Хоризонти и нивните клиенти ги прави поуспешни во справувањето со кризата.

Хоризонти обезбедува пристап за 170-200 активни клиенти за рефинансирање на тековните кредити преку посебна методологија за проценка на кредитот и клиентот/бизнисот, со цел да го потврди влијанието на кризата за конкретниот бизнис. Оваа интервенција им обезбеди можност на многу клиенти да ги прилагодат распоредите за отплата врз основа на нивните капацитети за отплата. Тоа им помогна да ги олеснат последиците од кризата за нивните животи и бизниси, подобро да управуваат со својот долг и да го осигураат нивниот иден пристап до финансиски средства. Со понудата на ова решение Хоризонти го подобрува своето финансиско работење, но поважно од тоа, докажува дека е институција која се грижи за своите клиенти. Според анализата што ја направи Хоризонти, проценетата распределба на овие кредити по целни групи е следнава:

75% мали трговци и даватели на услуги (50% од ромската заедница)

25 % мали земјоделци

Техничката помош за градење капацитети ги зајакна капацитетите на персоналот на Хоризонти за подобро справување со различните дополнителни ризици за време на оваа криза. Хоризонти, исто така, подготви и дистрибуираше брошури до своите клиенти за најчестите деловни ризици за време на криза, за управување со долг и ликвидност. Брошурата ја зголемува свеста на клиентите за подобро да управуваат со деловните финансии, да бидат попретпазливи со задолжувањето и промените на пазарните услови и пореални кога ги оценуваат нивните ресурси за отплата.

Преку пристапувањето до Ургентниот фонд, долговите на клиентите се рефинансираат со одобрување на нов кредит, така што нивниот статус на несовесни клиенти се враќа на статус на редовни клиенти. Тие ја избегнуваат законската процедура за присилна наплата или казнените камати и стануваат помотивирани и посветени на нивниот бизнис. Одржливоста на овој проект е задржувањето на добрите и долгорочни клиенти и нивната способност да го одржат пристапот до финансирање во иднина. Програмата за градење на капацитетите, на долг рок, ќе обезбеди дополнителни компетенции и знаење на персоналот за подобар квалитет на услугите за крајните корисници (клиентите) и постигнување на институционално општествено и финансиско работење.

4. Создавање приходи преку собирање пластика за рециклирање

Ромскиот деловен информативен центар во Македонија (РДИЦМ), во март 2011 година, доби грант од 217.098 US\$ за искористување на можноста за создавање приходи преку собирање на отпад од пластика.

Една од најранливите и маргинализирани групи во општеството се смета дека е ромската заедница. Повеќето Роми се вклучени во неформални економски активности, кои често се главниот извор на приходи за ова население. Има голем број Роми (проценката е дека се околу 5.000) кои се вклучени во системот за рециклирање на отпадот и работат како неформални собирачи на отпадни материјали што се рециклираат (главно ПЕТ и друг пластичен отпад), главно индивидуално, но често и со другите членови на нивните семејства. Овие работници и помогнаа на индустријата за рециклирање во Македонија која е во зародиш и се од голема помош за јавните комунални претпријатија со тоа што ги намалуваат количините на обновливите материјали кои завршуваат на депониите. Тие работат неофицијално, неорганизирано и незаштитени во услови на ризик по нивното здравје. Овие луѓе континуирано се соочуваат со став на несоработка од страна на домаќинствата, заради недоволната свест за значењето на селектирањето на отпадот и рециклирањето.

Целите на проектот се:

Создавање на одржливи можности за работа и заработување на приход за собирачите на пластичен отпад (претежно Роми) преку давање соодветни услуги за поддршка: обука, градење капацитети и техничка помош.

Замена на сегашната практика на вадење на отпадот од контејнерите за отпад со поформализирана практика на собирање на селектираниот пластичен отпад од домаќинствата и деловните објекти.

Придонес кон заштита на животната средина преку подигање на јавната свест за значењето и користа од рециклирањето на отпадот, како и градење соработка со домаќинствата, деловните објекти и општините во однос на селектирањето и собирањето на отпадот.

Придонес кон понатамошниот развој на системот за рециклирање на пластичниот отпад во Македонија, со воведување на нови одржливи механизми и практики што ќе доведат до поефикасно собирање и рециклирање на поголеми количини ПЕТ и други пластични материјали што се рециклираат.

Преку активностите на проектот 350 собирачи на отпад се обучуваат за собирање пластика, селектирање и се едуцираат за ризиците по нивното здравје поврзани со нивната работа; 8 лица се обучуваат за промовирање на селектирањето/собирањето на отпадот и за

преговарање со претставници на домаќинствата и деловните објекти за организирано селектирање/собирање на отпадот, 300 постери и 5.000 флаери се дистрибуирани до домаќинствата, деловните објекти и други институции, со цел да се подигне јавната свест; 1.600 рамки со држачи за пластични кеси се поставени на 160 одбрани локации во 4 пилот реони во градот Скопје, наменети за селектирање и собирање на пластичниот отпад од домаќинствата и објектите; воспоставена е нова практика за организирано и ефикасно селектирање и собирање на пластичен отпад од домаќинствата и деловните објекти, наместо неорганизираното и незаштитеното вадење на отпад од контејнерите за отпад од страна на неформалните собирачи на отпад; 20 тони ПЕТ и друг пластичен отпад е собран на месечна основа, што ќе обезбеди редовен приход за 180 домаќинства, претежно Роми, што од друга страна ќе обезбеди ефикасно собирање и понуда на отпадот.

5. Дневни центри за адолесценти и млади

Проектот се спроведува од Републичкиот центар за помош на лица со ментален хендикеп - ПОРАКА во периодот меѓу јануари 2011 година и декември 2012 година, со вкупен буџет од 125.894 US\$, од кои 61.473 УСД се обезбедени од Ургентниот фонд. Финансирањето од УФ на овој проект има за цел да го поддржи одржувањето на постојните дневни центри за адолесценти и возрасни со пречки во менталниот развој. Дневните центри на ПОРАКА ја обезбедуваат потребната поддршка за корисниците на дневна основа, обука за подобрување на вештините за самостојно живеење, образовни програми, програми за стручно образование и социјални, културни и спортски активности и поддршка на семејствата во кои има член со пречки во менталниот развој. Како модел на социјални услуги поддржани од заедницата, дневните центри нудат комбинирана корист за лицата со пречки во менталниот развој и за семејството. Обезбедувањето на потребната поддршка на дневна основа е отворена опција за подобро функционирање на семејството. Родителите на лицата со пречки во менталниот развој ќе имаат еднакви можности на пазарот на труд, на кој начин тие можат да го зголемат семејниот буџет, давајќи придонес во семејството и во општеството.

Стратегијата на Министерството за труд и социјална политика (МТСП) повикува на унапредување на плурализмот и отворена соработка со давателите на услуги од невладиниот сектор. Во 2008 година, Министерството за труд и социјална политика започна со ограничено финансирање на дневните центри на ПОРАКА, исто така недостасуваат други извори, со што поддршката од Ургентниот фонд е од суштинско значење за одржливоста на центрите во текот на кризата.

Основна цел на овој проект е да обезбеди продолжување на создадените услуги поддржани од заедницата - 3 дневни центри за адолесценти и возрасни со пречки во менталниот развој. Предложените активности се спроведуваат во 3 дневни центри на ПОРАКА во Скопје, Радовиш и Охрид (описани подолу). Главните цели вклучуваат: продолжување на поддршката за семејствата за спречување на сместување во институции; обука на корисниците на дневните центри за самостојно живеење; едукација на родителите, со цел да се спречи сместувањето во институции на нивните деца со пречки во менталниот развој; изнаоѓање можности за развој на мрежа на дневни центри, како и активности за промовирање и поддршка на овие идеи кон Владата и локалните власти.

Проектот е насочен кон лицата со пречки во менталниот развој и нивните семејство во Република Македонија. Директни корисници се корисниците на дневните центри во Скопје (39), Охрид (17) и Радовиш (10):

Програмските активности се: индивидуална проценка на лицата прифатени во дневниот центар, врз основа на Скала за индивидуална проценка на потенцијалот и можностите; подготовка и работење со индивидуални работни програми со клиентите во дневниот центар; подготовка и ажурирање на досиејата за постигнувањата (позитивни и негативни ефекти) на секој корисник на услугите; подготовка и спроведување на Програма за групни активности во дневниот центар; и активности за социјализација.

6. Заедница за сите Македонија

Проектот обезбедува премостувачко финансирање за 2011 година на услугата за домување во заедницата, која беше воспоставена како дел од иницијативата Заедница за сите - Македонија (Ц4А-МК). Со вкупен буџет од 234.382 US\$, првата половина од годишниот буџет е покриена од мрежната програма за Јавно здравство на Фондациите Отворено општество, а втората половина од годината (117.191 УСД) преку Ургентниот фонд.

Целта на Ц4А-МК е да воспостави услуги за домување во заедницата во Македонија за лица со пречки во менталниот развој кои моментално престојуваат во специјалниот Завод Демир Капија (во натамошниот текст: „ДК“). Оваа иницијатива, имплементирана во соработка со Министерството за труд и социјална политика (во натамошниот текст „МТСП“), треба да овозможи преместување на жителите на ДК - единствената институција за социјална заштита за долгорочен престој на лица со пречки во менталниот развој во Македонија - во заедницата.

МТСП има потпишано договор за обезбедување на услугите за домување со Порака Неготино, кој формално ја утврдува Порака Неготино како давател на услугата и ги дефинира финансиските одговорности на МТСП, меѓутоа МТСП не беше во состојба да го плати својот договорен дел од средствата. Во 2009 година, за дневната програма на Порака Неготино, МТСП беше во состојба да обезбеди финансирање само за четири, наместо за 12 месеци, со што ја доведе во ризик одржливоста на развиените услуги и можно враќање на корисниците во Заводот Демир Капија.

Услугата за домување во Неготино/Демир Капија (јужна Македонија) е првата услуга за домување која целосно е воспоставена во рамки на Ц4А-МК, при што 32 клиенти живеат во осум станбени единици во заедницата. Покрај домување во заедницата, Порака Неготино, исто така, обезбедува услуга дневна програма за овие клиенти, како и за одреден број лица со пречки во менталниот развој кои живеат дома со своите семејства и не добиваат никаква друга форма на помош. Дневните услуги се од суштинско значење за успехот на Ц4А-МК затоа што ги дополнуваат услугите за домување и го спречуваат сместувањето во институции на лицата со пречки во менталниот развој кои живеат дома без помош од заедницата.

7. Легализација на домувањето за Роми - Македонија

Комбинацијата на нискиот животен стандард поради долгата транзиција кон пазарна економија, недоволниот број домови обезбедени од државата, природните катастрофи и лошото планирање беа почеток и причина за многу бесправно изградени домови. Беа дадени информации дека неверојатни 44% од Ромите живеат во бесправно изградени објекти. Во 2011 година, Владата на Македонија поднесе нов закон кој има за цел да го помогне процесот

на легализација на бесправно изградените населби што дава можност многу ромски семејства да ги легализираат нивните домови. Меѓутоа, многу ромски семејства не се во можност да го искористат овој закон поради нивниот низок приход, лошото образование и недоволниот пристап до информациите во врска со законот и неговата примена.

Главната цел на овој проект е да го зголеми процентот на легално поседувани домови од страна на Ромите во Република Македонија фокусирајќи се на 6 општини со значително ромско население во градовите Скопје, Куманово, Кочани, Прилеп, Тетово и Штип преку финансиска и техничка помош во текот на процесот.

Директни носители на проектот се Хабитат Македонија (ХМ) од Скопје и Националниот ромски центар од Куманово. Проектот се планира да се реализира во две фази, првата ќе започне во август 2011 година во која ќе се направи проценка на потребата, ќе се информираат и мотивираат нископриходните ромски семејства кои живеат во бесправно изградени домови да го започнат процесот на легализација на нивните домови чиј краен рок е 3 септември 2011.

Во втората фаза на проектот ќе се основа Фонд за легализација на ромски станбени објекти во износ од 366.000 US\$ од страна на ХМ – 318.000 US\$ ќе обезбеди Фондацијата Отворено општество Македонија и 48.000 US\$ ХМ. Фондот ќе дава бескаматни микрокредити за покривање на трошоците за купување земја, геодетскиот елаборат и законските давачки потребни за легализацијата. Кредитите ќе се исплатуваат преку микрофинансиска институција. Понатаму, НРЦ ќе основа Ресурсен центар во Куманово за обезбедување помош – правен и технички совет во врска со Фондот и процедурата за легализација. На ромските семејства кои живеат во исклучиво сиромашни услови и имаат итна потреба од реконструкција и реновирање ќе им се дава градежно технички совет. Се проценува дека на околу 5% од семејствата што ќе поднесат барање за легализација на нивните бесправно изградени објекти им е потребен ваков вид совет.

Проектот се планира да трае три години, со можност за продолжување. Вкупниот буџет изнесува околу 901.000 US\$, од кои 53.000 US\$ ќе се обезбедат од ХМ.

Фондот за легализација на ромски станбени објекти ќе функционира се додека постои реална потреба. По тој период, ХМ ќе основа нова кредитна линија за да му помогне на ромското население во потребата од свеж капитал за реновирање/реконструкција. Ова ќе има позитивно општествено влијание за подобрување на животниот стандард на ромското население.